OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO

Oikeushallinto-osasto, tuomioistuinyksikkö
Erityisasiantuntija Piritta Koivukoski

27.2.2019

Vakuutusoikeuden muodollisista istunnoista luopumisen vaikutukset

1 Selvityksen tarkoitus ja sisältö

Yliopisto-opettaja Kimmo Malin ja professori Matti Tolvanen ovat laatineet oikeusministeriön pyynnöstä selvityksen vakuutusoikeuden muodollisista istunnoista luopumisen vaikutuksista. Selvitys vastaa eduskunnan vakuutusoikeuslain (132/2003) 10 §:n 2 momentin muuttamisen yhteydessä hyväksymään lausumaan (HE 104/2014 vp, EV 330/2014 vp, lausuma 1), jossa edellytettiin, että oikeusministeriö seuraa yksimielisten asioiden ratkaisemista vakuutusoikeudessa ilman muodollisen istunnon pitämistä koskevan sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia.

Oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan asia voidaan ratkaista myös istuntoa järjestämättä sen jälkeen, kun kaikki ratkaisukokoonpanon jäsenet ovat asiakirjoihin perehdyttyään olleet asiasta yksimielisiä ja hyväksyneet päätösluonnoksen perusteluineen merkinnällään eikä yksikään jäsen ole esittänyt istunnon järjestämistä. Selvityksessä on tarkasteltu, miten vakuutusoikeudessa on käytännössä sovellettu kyseistä lainkohtaa sekä millaisissa ja kuinka suuressa osassa asioita mainittua menettelyä on sovellettu. Lisäksi selvityksessä on arvioitu menettelyn toimivuutta sekä sitä, millaisia vaikutuksia sillä on ollut vakuutusoikeuden toimintaan ja asianosaisten oikeusturvaan.

Selvityksessä käy ilmi, että kysymyksessä olevaa menettelyä on ryhdytty noudattamaan pääsääntönä. Selvityksen tekijät eivät ole pitäneet tilannetta huolestuttavana vaan todenneet, että istuntoja järjestetään edelleen monipuolisesti eri asiaryhmissä ja erilaisissa kokoonpanoissa. Laki on mahdollistanut toiminnan kehittämisen joustavammaksi ja asianosaisten oikeusturvan paremmin huomioivaksi. Lainmuutoksen jälkeen käsittelyajat ovat selkeästi laskeneet. Vaikka käsittelyaikojen lyhentymiseen on vaikuttanut myös lisääntyneet resurssit ja asiamäärien vähentyminen, on nykyisellä istuntokäytännöllä ollut osansa käsittelyaikojen lyhenemiseen. Asiat, joissa ei järjestetä istuntoa, tulevat käsitellyiksi huomattavasti nopeammin. Asioiden käsittely nopeammassa aikataulussa on osa oikeusturvaa. Asian saaminen käsitellyksi nimenomaan istunnossa ei puolestaan ole oikeusturvan saatavuuden olennainen kriteeri. Ihanne olisi, että jokainen asia ratkaistaisiin istunnossa yksitellen keskustellen, mutta olemassa olevilla resursseilla vaihtoehto ei ole realistinen, ja istuntoihin käytettävissä oleva aika tulee käyttää asioihin, jotka edellyttävät jäsenten välistä keskustelua.

2 Oikeusministeriön johtopäätökset selvityksestä ja arvio jatkotoimenpiteistä

Oikeusministeriö yhtyy selvityksessä esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan asianosaisten oikeusturvan kannalta on olennaista, etteivät käsittelyajat vakuutusoikeudessa veny liian pitkiksi. Oikeusministeriö katsoo lakimuutoksen palvelleen tarkoitustaan eli toiminnan tehostamista hyvin. Lakimuutos ei ole laskenut oikeusturvan tasoa vakuutusoikeudessa, vaan päinvastoin muutoksella on saatu aikaan oikeusturvan paranemista lyhentyneiden käsittelyaikojen ansiosta. Lakimuutoksen vaikutukset ovat siten olleet myönteisiä, eikä selvityksen perusteella ole ilmennyt tarvetta lain muutoksille.

Selvityksessä mainitaan, että on tärkeää huolehtia siitä, ettei vakuutusoikeuden yksittäisen jäsenen kynnys saattaa asia istuntoon nouse käytännössä liian korkeaksi. Tällaista ongelmaa ei ole selvityksen mukaan toistaiseksi havaittu olevan. Kyse on vakuutusoikeuden vastuulle kuuluvasta toimintatapojen ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Vakuutusoikeus seuraa tilannetta ja pitää huolen siitä, että epäselvät ja tulkinnanvaraiset asiat tulevat käsitellyiksi istunnoissa.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi